

ЗАТВЕРДЖУЮ
Т.в.о. ректора
Національного авіаційного
університету

Олексій ШКУРАТОВ

“ 11 ” листопада 2023 року

ВИСНОВОК

Національного авіаційного університету (далі – НАУ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації РОГОВЕНКА Олега Володимировича на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» на тему «Муніципальна правотворчість в Україні в умовах децентралізації державної влади»

Рецензенти: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Волошин Юрій Олексійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Процаєв Володимир Володимирович, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Стрельцова Ольга Вікторівна, призначені Вченою радою НАУ 19 квітня 2023 р. (протокол № 4), розглянувши докторську дисертацію та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації Роговенка О.В. на тему «Муніципальна правотворчість в Україні в умовах децентралізації державної влади», а також за результатами фахового семінару, проведеного на базі кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства 24 травня 2023 р. (протокол 2), дійшли висновку:

1. Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Тридцять років незалежності української держави знадобилось для усвідомлення необхідності пошуку самоідентичності не лише в контексті світового постмодерного суспільно-історичного середовища, а й особливостей взаємозв'язку між правом, правотворенням та правопорядком. У цьому контексті представлена наукова праця спрямована на дослідження ролі муніципальної правотворчості в умовах децентралізації влади в Україні як однієї із достатніх умов забезпечення прав людини та громадянина на основі згуртованості соціальної групи, яка у взаємодії структурованих відносин у державі (як макрогрупі) забезпечує співіснування свободи в організованому суспільстві, підкоряючись при цьому суспільному порядку, заснованому на загально визначених принципах. Наведене актуалізується і тим, що однією із основних проблем щодо забезпечення належного рівня правопорядку в Україні є недостатнє розуміння

ролі та значення правотворчої діяльності як однієї із правових форм діяльності держави та органів місцевого самоврядування (інституту громадянського суспільства) в механізмі правового регулювання суспільних відносин. Поряд із цим система місцевого самоврядування повинна задовольняти потреби суспільства, забезпечувати створення якісного управлінського продукту, формувати та підтримувати сприятливий життєвий простір, необхідний для сталого розвитку людини, її всебічної самореалізації, захисту її прав та формування відповідальної поведінки.

Для вирішення цієї проблеми було розроблено інтегративну модель удосконалення правотворчої форми діяльності органів місцевого самоврядування (муніципальної правотворчості), яка, враховуючи виклики постмодерну, виходить із необхідності впровадження європейських принципів публічної адміністрації, зокрема децентралізації влади та нової парадигми муніципального права (передусім як публічно-сервісного права).

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету в межах планової науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та інформаційного права «Взаємодія галузей права в умовах сталого розвитку України та глобальної цифрової трансформації» (номер державної реєстрації 0121U109599), у межах якої автором здійснено дослідження особливостей муніципальної правотворчості та запропоновано шляхи удосконалення відповідних відносин та в межах науково-дослідної теми «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (номер державної реєстрації 69-2021/150106) факультету міжнародних відносин Національного авіаційного університету, де здобувач теоретично обґрунтував проблеми імплементації міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні в контексті децентралізації.

2. Наукова новизна результатів докторської дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертаційній роботі було вперше комплексно досліджено питання муніципальної правотворчості в умовах децентралізації. На захист виносяться нові наукові висновки і пропозиції, що сформульовані відповідно до поставленої мети та завдань дослідження. Зокрема,

уперше:

- на основі аксіологічно-інформаційного підходу запропоновано інтегративну концепцію удосконалення правотворчої форми діяльності органів місцевого самоврядування (муніципальної правотворчості), яка виходить із необхідності впровадження європейських принципів публічної адміністрації, насамперед, децентралізації влади та нової парадигми адміністративного права (передусім як публічно-сервісного права);

- аргументовано умовний поділ муніципальної правотворчості на три види: ординарну правотворчість органів місцевого самоврядування, що традиційно вбудована в національну правову систему на засадах позитивного права, партисипативну правотворчість, що набуває ознак органічної складової в

наявних процесах правового регулювання та спеціальну муніципальну правотворчість;

- обґрунтовано проведення реформи партисипативної демократії в Україні, що включатиме два етапи: I етап – розвиток партисипативної демократії в Україні на локальному рівні. Зазначений етап включає розробку та затвердження на локальному рівні у всіх без винятку територіальних громадах статуту територіальної громади та положень про окремі форми партисипативної демократії, які мають увійти до змісту, або можуть бути оформлені як додатки до статуту територіальної громади; II етап – розробка та прийняття Кодексу безпосередньої правотворчості українського народу, що дозволить провести кодифікацію нормативних актів, пов'язаних із формами безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Систематизація цих актів, здійснена шляхом зведення правових норм, що містяться в різних джерелах права в логічно узгоджений нормативно-правовий акт, системно і вичерпно врегульовуватиме форми безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Розробка такого кодексу може стати новим суспільним договором між українською владою та громадою, на підставі якого забезпечуватиметься сталий розвиток територій, національних інтересів;

- запропоновано наступну структуру Кодексу безпосередньої правотворчості українського народу: загальні положення, форми безпосередньої партисипативної демократії (місцеві референдуми, місцеві вибори, органи самоорганізації населення); опосередковані форми партисипативної демократії (загальні збори громадян за місцем їхнього проживання, місцеві ініціативи, громадські слухання, звернення громадян (електронні петиції тощо), інші форми);

- обґрунтовано, що муніципальна правотворчість як різновид нормотворчості є завершальним етапом формування норм права – правоутворення, у процесі якого ініціативи учасників правовідносин реалізуються у правову реальність у вигляді прийнятних правил поведінки, нормативних актів; встановлюється правопорядок на вигідних для територіальної громади умовах;

- зроблено висновок, згідно з яким саме термін правотворчість є найбільш доцільним для вираження діяльності муніципальних органів щодо прийняття в установленому порядку нормативно-правових актів, адже окрім традиційних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які приймають більшість нормативних актів, існують такі суб'єкти, як народ, територіальні громади, державні та недержавні організації. Соціальна нормотворчість, являючи собою певний шаблон поведінки, є нічим іншим, як правилами, виробленими суспільством, групою людей у процесі їх життєдіяльності. Виходячи з цього, соціальна нормотворчість як система уявлень, що поділяється членами соціальної групи, включає і правову нормотворчість, яка реалізується через правотворчість. Завдяки конкретній ініціативі суб'єктів правотворчості, їх цінностям, ініціативі та досвіду, відбувається трансформація накопиченої та проаналізованої соціальної практики в норми права;

- доведено, що сучасна муніципальна правотворчість являє собою не лише сукупність дій, спрямованих на створення нормативних актів на основі позитивного права, оскільки держава не просто творить право, вона виражає його

і сприяє реалізації юридичних норм. Реальною силою, що створює право, є одночасна повторювана практика багатьох індивідів, у поведінці яких суспільна еволюція здійснює відбір найоптимальніших правил поведінки, що здатні реалізовувати необхідні ініціативи, забезпечувати життєдіяльність суспільства в цілому, дозволяють ефективно взаємодіяти громадянському суспільству, зокрема на основі або з урахуванням партисипативної демократії;

удосконалено:

- визначення муніципальної правотворчості як процесу, під час якого в ординарному або партисипаторному порядках здійснюється діяльність зі встановлення (санкціонування), зміни чи скасування юридичних норм, що впорядковують суспільні відносини;

- висновок про поняття партисипативної муніципальної правотворчості як діяльності органів місцевого самоврядування щодо створення в передбачений законом спосіб нормативно-правових актів на засадах участі громадян;

- узагальнення характеристики партисипативної демократії (демократії участі), зокрема, по-перше, під її формами розуміють способи, методи волевиявлення громадян з метою здійснення суспільних функцій, які мають правові наслідки; по-друге, партисипативна демократія реалізується в безпосередніх та опосередкованих формах. При цьому, до форм безпосередньої партисипативної демократії належать: місцеві референдуми, місцеві вибори, органи самоорганізації населення. Безпосередня форма партисипативної демократії має особливість, пов'язану з прямим вільним волевиявленням народу, що обов'язково завершується правотворчістю як необхідною умовою реалізації народної волі представників територіальної громади. До опосередкованих форм партисипативної демократії належать: загальні збори громадян за місцем їхнього проживання, місцеві ініціативи, громадські слухання, звернення громадян (електронні петиції тощо), інші форми. Головною відмінністю діяльності опосередкованої форми партисипативної демократії є те, що вона може мати наслідком правотворчість;

дістали подальшого розвитку:

- положення про поняття «нормотворчість». Встановлено, що «нормотворчість» є більш широким поняттям, ніж «правотворчість», що включає в себе формування всіх соціальних норм/правил поведінки (релігійних, корпоративних тощо) в суспільстві. Застосування термінів «державна правотворчість» та «муніципальна правотворчість» в нових умовах, дозволяє переосмислити їх дефініції, уникнути обмеженості «радянського коридору» щодо терміна «правотворчість» шляхом збільшення ролі громадянського суспільства. У підсумку це дозволяє досліджувати правотворчість у більш широкому контексті, відійти від сприйняття правотворчості як монопольної діяльності держави, внаслідок якої створюються, змінюються, скасовуються нормативно-правові акти, формуючи натомість соціальні активи управління справами громади та суспільства в цілому;

- пропозиції щодо запровадження на фоні трирівневої системи адміністративно-територіального устрою – громада (базовий рівень), повіт (субрегіональний рівень), область (області та Автономна Республіка Крим)

наступної суб'єктно-понятійної конструкції місцевого самоврядування: а) жителі громади, що безпосередньо або через органи місцевого самоврядування та їх посадових осіб вирішують питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Жителі громади здійснюють місцеве самоврядування безпосередньо шляхом виборів, місцевих референдумів, місцевих ініціатив та в інших формах, визначених законом; б) ради громади, що є первинними суб'єктами місцевого самоврядування, наділеними повноваженнями; в) муніципалітети - виконавчі органи ради громади;

- основні етапи генезису становлення та розвитку муніципальної правотворчості на території України;

- поняття «муніципалітет» та «муніципальне право»;

- характерні ознаки муніципальної правотворчості.

3. Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів.

Наукові результати, пропозиції, практичні рекомендації дисертаційної роботи, які виносяться на захист, є особистим надбанням автора. Особистий внесок здобувача у роботах, які опубліковані у співавторстві, висвітлено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертаційній роботі відповідають вимогам до такого виду досліджень, ґрунтуються на узагальненні поглядів та дослідженні ідей провідних вітчизняних і зарубіжних учених, використанні системи загальнонаукових і спеціальних методів. У роботі використано значну кількість джерел інформації, наведено дані про апробацію результатів на науково-практичних конференціях та впровадження розробок автора у практичну діяльність органів державної та законодавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій. У цілому наукові результати, отримані в дисертації, є достовірними, науково обґрунтованими та доказовими.

5. Теоретичне значення роботи.

У дисертації розглянуто проблему муніципальної правотворчості в умовах децентралізації державної влади. Здійснено системний аналіз наукових напрацювань, сформовано понятійний апарат дослідження зокрема, визначено поняття «муніципальна правотворчість», «партисипативна правотворчість» в умовах децентралізації як складові об'єкта наукового дослідження. В дослідженні окреслено методологічні засади муніципальної правотворчості та з'ясовано її гносеологічна цінність. Досліджена еволюція наукових поглядів та концептуальних підходів до розуміння муніципальної правотворчості, типових моделей місцевого самоврядування та прослідковано генезу становлення муніципальної правотворчості від стародавньої доби до сьогодення. Визначено систему принципів муніципальної правотворчості, виявлено їхні характерні ознаки.

Розкрито інституційні та функціональні аспекти організаційно-правового механізму формування муніципальної правотворчості. Визначено особливості нормативно-правових актів суб'єктів муніципальної правотворчості.

Особливу увагу приділено особливостям реалізації муніципальної правотворчості у формах партисипативної демократії та запропоновані шляхи їх удосконалення. Надано пропозиції щодо реалізації муніципальної правотворчості у формах партисипативної демократії, а також розроблено рекомендації задля забезпечення сталого розвитку та гідних умови життя, створення правових основ громадської єдності та ефективного управління, збереження та примноження досягнень і традицій громади.

Доведено переваги інтегральної національної концепції удосконалення правотворчої форми діяльності органів місцевого самоврядування (муніципальної правотворчості) як необхідної умови забезпечення прав людини та громадянина, формування відповідальної громадянської позиції, і як наслідок, належного суспільного правопорядку.

6. Практичне значення отриманих результатів роботи полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані в законодавстві і правозастосовній діяльності, спрямованій на регулювання відносин у сфері діяльності органів місцевого самоврядування.

Практично вагомими вважаються такі результати:

- у науково-дослідній сфері – у подальших наукових розробках актуальних проблем сутності та особливостей муніципальної правотворчості;
- у законодавчій сфері - при вдосконаленні чинного законодавства України, зокрема Конституції України, Законі України «Про місцеве самоврядування», розробці та прийнятті Кодексу безпосередньої правотворчості українського народу;
- у правозастосовній діяльності – для уніфікації практики застосування норм чинного законодавства з питань муніципальної правотворчості;
- у навчальному процесі – при підготовці навчальних посібників, підручників та навчально-методичних матеріалів, а також при викладанні навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Муніципальне право України» тощо.

7. Використання результатів роботи.

Основні теоретичні положення, сформульовані висновки та рекомендації дисертаційного дослідження використано у правотворчій роботі у складі робочої групи з підготовки змін до Статуту Сумської міської територіальної громади (розпорядження міського голови м. Суми від 22.11.2021 №382-р «Про робочу групу з підготовки змін до Статуту територіальної громади міста Суми»). Зокрема, автор надав пропозиції щодо структури Статуту Сумської міської територіальної громади (до ст.ст. 1-7); до розділу II – Органи місцевого самоврядування Сумської міської територіальної громади; ст. 19 Права територіальної громади на участь у вирішенні питань місцевого значення; до ст.ст. 26-39 розділу IV – Форми безпосередньої участі територіальної громади у

вирішенні питань місцевого значення; до ст. 52 – взаємовідносини органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами; до розділу IX – Громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; до ст. 74. - Звітування міського голови в розділі – XII – Звітування органів місцевого самоврядування перед територіальною громадою та у розділ XIII – Відкритість та прозорість у діяльності органів місцевого самоврядування. Наукові доробки дисертанта знайшли своє впровадження в навчальному процесі Сумського національного аграрного університету, центрі безоплатної правової допомоги (акт впровадження від 01.06.2023). Результати дисертаційного дослідження використовувалися викладачами кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства у процесі здійснення освітньої діяльності, упроваджувалися елементи методичних розробок до викладання дисципліни «Порівняльне конституційне право» та під час проходження науково-дослідної практики студентами спеціальності 293 «Міжнародне право» (довідка впровадження від 18.09.2023).

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора.

Основні положення дисертації висвітлені у 27 основних наукових роботах. Загальний обсяг, що належить особисто автору, становить 16.4 друк. арк. Серед них: 27 статей, із яких: 22 – у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз та зарубіжних виданнях (особисто автору належить 14,33 друк. арк.), 3 – у наукових виданнях, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах (особисто автору належить 1,25 друк. арк.); 2 – у виданнях апробаційного характеру (особисто автору належить 0,82 друк. арк.).

Дисертація Роговенка Олега Володимировича є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто.

Найважливіші ідеї, висновки, рекомендації, отримані в дисертації, оприлюднені на наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю: «Science and Education a New Dimension» (2017), «Право і суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку» (2022), Науково-практична конференція викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (2023).

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковано основні результати дисертації:

1. Rohovenko O.V., Zapara S.I., Melnik N. M., Cramar R.I. The current status of the local self-government reform in Ukraine: preliminary conclusions and outlook. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2017. 8 (1). С.178 – 185. Включено до міжнародної наукометричної бази Scopus (0,91 др. арк., особисто автору – 0,5 д.а.: здійснено нормативно-правовий огляд стану реалізації реформи місцевого самоврядування, визначені проблеми та перспективи в цьому процесі).
2. Rohovenko O. V., Aristova I. V., Zapara S. I., Klochko A. M., Kuznetsova M. Yu., Kulish A. M. The Role of Local Self-Government Authorities in Implementing the National Policy of the Information Society Development in Ukraine: Conceptual, Organisational and Legal Aspects. *International Journal of Applied Business and Economic Research*. 2017. № 22. С. 1-9. Включено до міжнародної наукометричної бази Scopus (0,85 др. арк., особисто автору – 0,4 д.а.: розроблено концепцію використання потенціалу інформаційного суспільства у діяльності органів місцевого самоврядування в Україні).
3. Aristova I., Zapara S., Rohovenko O., Serohina N., Matviienko L., Sandeep Kumar Gupta. Some Aspects of Legal Regulation of Administrative Procedures in Ukraine and the European Union: Theory and Realities. *Journal of Interdisciplinary Research*. 2021. Vol. 11. Issue 2. С. 6-11. Включено до міжнародної наукометричної бази Web of Science (1,15 др. арк., особисто автору – 0,35 д.а.: у співставленні з національною практикою проаналізовано практику застосування законодавства про адміністративні процедури в країнах Європейського Союзу).

Публікації у наукових фахових виданнях України:

4. Роговенко О. В. Критерії проведення децентралізації в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал: електр.наук. фах.вид.* 2016. № 3. С. 35-38. (0,41 др. арк).
5. Роговенко О. В. Розвиток лексеми «муніципальна влада». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 43 (Т. 1). С. 85-89. (0,55 др. арк.)
6. Роговенко О., Пинчук Б. Партиципаторний бюджет місцевих громад. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 92-95. (0,33 др. арк., особисто автору – 0,2 д.а.: досліджено інститут партиципаторного бюджетування, здійснено аналіз передумов для його запровадження в Україні).
7. Роговенко О.В. Запара С.І. Доктринальні та інституційні проблеми забезпечення захисту прав та інтересів сторін соціально-трудова правовідносин. *Право України*. 2016. № 12. С. 112-123 (1 др. арк., особисто автору – 0,63 д.а.: визначено доктринальні проблеми забезпечення захисту прав та інтересів сторін соціально-трудова правовідносин).

8. Роговенко О. В. Принципи муніципальної нормотворчості: національний досвід та європейська практика. *Приватне та публічне право*. 2017. № 3. С. 35-40. (0,8 др. арк.).

9. Роговенко О. В. Методологічні засади дослідження муніципальної правотворчості. *Публічне та приватне право*. 2018. № 4. С. 11-17. (0,9 др. арк.).

10. Роговенко О. В. Муніципальна влада або влада місцевого самоврядування: до питання про призначення понятійного апарату. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. №1. С. 39-44. (0,8 др. арк.).

11. Роговенко О. В. Поняття та характеристика суб'єктів муніципальної правотворчості з позиції нових методологічних підходів. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 72-79. (1 др. арк.).

12. Роговенко О. В. Становлення муніципальної правотворчості як самостійного виду державної діяльності в Україні та світі. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 3. С. 34-42. (1 др. арк.)

13. Роговенко О.В. Правовий статус і порядок утворення органу самоорганізації населення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 57. С.52-57. (0,75 др. арк.).

14. Роговенко О.В. До питання про посадові обов'язки старости. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 3. Т. 2. С. 52-59. (0,85 др. арк.).

15. Роговенко О.В. Етнокультурна спадщина регіонів України в питанні адміністративно-територіального поділу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 2. С.14-19. (0,6 др. арк.).

16. Роговенко О.В. Муніципалітет як суб'єкт місцевого самоврядування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 3. С.32-37. (0,63 др. арк.).

17. Роговенко О.В. Індикатори ефективності визначення адміністративно-територіального поділу в Україні. *Інтернаука. Серія: «Юридичні науки»*. 2020. № 8 (30). С.45-52. (1 др. арк.).

18. Запара С.І., Роговенко О.В. Публічне адміністрування надання державної допомоги суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування. *Наукові записки. Серія: Право*. 2020. Вип. 8. С. 187-192 (0,78 др. арк., особисто автору – 0,3 д.а.: визначення напрямків удосконалення публічного адміністрування державної допомоги суб'єктам господарювання, яка надається органами місцевого самоврядування).

19. Роговенко О.В. Повноваження органів місцевого самоврядування під час воєнного стану: нормативно-правове регулювання та виклики. *Публічне та приватне право*. 2022. № 3. С. 9-14. (0,63 др. арк.).

20. Арістова І.В., Роговенко О.В. Історичні передумови можливості розпорядження, володіння та користування землями в Україні в умовах повного обігу, деякі аспекти публічного адміністрування. *Юридичний науковий електронний журнал: електр.наук. фах.вид*. 2022. № 7. С. 587-589. (0,4 др. арк., особисто автору – 0,18 д.а.: досліджено історичний аспект проблематики).

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

21. Роговенко О. В. Концептуальні підходи до визначення поняття й змісту місцевого самоврядування. *Угода про асоціацію як інструмент правових реформ в Україні: збірник статей та тез наукових повідомлень за матеріалами наукової конференції*, 23 жовтня 2017 року, м. Харків. Харків, 2017. С. 126-133. (0,62 др. арк.).

22. Роговенко О.В. Перспективи партисипативної демократії в Україні. *Право і суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку: матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф.*, 8 грудня 2022 року, м. Полтава. Полтава, 2022. С. 37-39. (0,2 др. арк.)

23. Zapara S., Rohovenko O. Participatory Budget as a Tool for Local Community Development in Ukraine. *Finance and Management Journal of the Faculty of Economic Sciences University of Warmia and Mazury in Olsztyn*. 2017. Vol. 2(1). P. 26-41 (0,98 др. арк., особисто автору – 0,41 д.а.: проаналізовано регіональний досвід запровадження партиципаторного бюджетування).

24. Rohovenko O. V. The importance of the principle of "rule of law" in the normative activities of municipal authorities. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2017. V(23). I.: 139. P. 36-39. (0,6 др. арк.).

25. Zapara S. I., Klochko A. M., Rohovenko O. V., Volchenko N. V. and Klietsova N. V. Participatory budget as a tool for local community development in Ukraine. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. 11 (6).P. 16–25. (0,75 др. арк., особисто автору – 0,15 д.а.: розробка пропозицій щодо покращення процедур партиципаторного бюджетування).

26. Zapara S. I., Rohovenko O., Tischenko O., Kuznetsova M, Bondar N. Problems of the exercise of powers by unified territorial communities under the decentralization process in Ukraine. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. 11 (7). P. 327–337. (0,81 др. арк., особисто автору – 0,2 д.а.: проаналізовано низку законопроектів, спрямованих на впровадження сучасних європейських моделей місцевого самоврядування).

27. Нежевело В.В., Роговенко О.В., Петрова Н.О., Мироненко А.О., Розвиток земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2023. Випуск 78: частина 1. С. 359-363. (0,55 др. арк., особисто автору – 0,15 д.а.: визначення актуальних проблем розвитку земельних відносин у контексті реформування місцевого самоврядування).

9. Апробація одержаних результатів дослідження.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації доповідались і отримали схвалення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах: «Science and Education a New Dimension» (2017), «Право і суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку» (2022), Науково-практична конференція викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (2023).

10. Оцінка мови та стилю дисертації.

Текст дисертації викладений грамотною, доступною мовою, зміст характеризується логічним та послідовним характером і містить необхідні узагальнення. Наведені в рефераті наукові положення, висновки і рекомендації, результати опублікованих праць чітко осмислені та обґрунтовані в тексті дисертації. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Детальний розгляд дисертаційної роботи (та реферату) дає підстави констатувати ідентичність реферату та основних положень дисертації.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За формою, змістом і обґрунтуванням висновків дисертаційна робота є кваліфікованим, виконаним на високому теоретичному та методологічному рівні дослідженням. Дисертація відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Тема, мета і зміст дисертації повністю відповідають паспорту спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

12. Відповідність принципам академічної доброчесності.

Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Докторська дисертація Роговенка Олега Володимировича є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у сфері конституційного права щодо вирішення актуальної проблеми муніципальної правотворчості в умовах децентралізації державної влади. Робота логічно побудована, характеризується єдністю змісту, має завершену структуру і повністю розкриває тему, відповідає принципам академічної доброчесності. Не має суттєвих недоліків.

Дисертація Роговенка Олега Володимировича на тему «Муніципальна правотворчість в Україні в умовах децентралізації державної влади» відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 та відповідає паспорту наукової спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право, затвердженому МОН. Робота рекомендується до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Рецензент
д.ю.н., професор

Юрій ВОЛОШИН

Рецензент
д.ю.н., професор

Володимир ПРОЦАСВ

Рецензент
д.ю.н., доцент

Ольга СТРЕЛЬЦОВА